

Lugupeetud rahandusminister
Hr Jürgen Ligi

Teie: 18.09.24 nr 1.1-10.1/5751
Meie: 24.10.2024 nr 3-2.1.1

Koopia:
Finantsteenuste poliitika osakond
Thomas.Auvaart@fin.ee
Anastasia.Nommik@fin.ee

Arvamus hoiu-laenuühistu seaduse muutmise ja sellega seondult teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu kohta

Täname võimaluse eest esitada oma arvamus seaduseelnõu kohta. Audiitorkogu eesmärkidest ja ülesannetest tulenevalt peame eelkõige oluliseks esitada oma ettepanekud audiitorteenuse osutamisega seonduvate õigusnormide kohta.

Kommentaariid audiitorkontrolli nõuete kohta

1.1 Siseauditi või revisjoni ja audiitorkontrolli ülesannete eristamine

§ 41 lg 4

„§ 41 (4) Lisaks käesoleva paragrahvi lõikes 1 sätestatule korraldab hoiu-laenuühistu käesoleva seaduse §-s 27, § 27¹ lõikes 4, § 28 lõigetes 2–4 ja 6–11 ning §-s 28² nimetatud nõuete täitmise audiitorkontrolli (edaspidi *eritöö*). Audiitorettevõtja kontrollib käesoleva lõike esimeses lauses nimetatud nõuete täitmist bilansipäeva seisuga.“

Oleme audiitorkontrolli ülesannete eristamise vajalikkuse ja nõuete selguse vajaduse kohta avaldanud arvamust mitmete eelnevate HLÜ eelnõude puhul. Meil on hea meel tõdeda, et mitmeid meie ettepanekuid on arvesse võetud, kuid siiski mitte piisavalt, millest tulenevalt valitseb audiitori eritöö nõuete osas ikka ebaselgus.

Suureks eelnõu puuduseks on asjaolu, et võrreldes¹ 2020 koostatud eelnõuga on eelnõust eemaldatud varajasem vastavuskontrolli funktsioon, samas revisjoni ülesandeid ei ole sellest

¹2020 eelnõu § 40¹. **Vastavuskontroll**

(1) Hoiu-laenuühistu peab ette nägema sõltumatu vastavuskontrolli, mis on proportsionaalne hoiu-laenuühistu tegevuse laadi, ulatuse ja keerukuse astmega. Vastavuskontrolli teostaja peab pidevalt ja tulemuslikult teostama hoiu-laenuühistu tegevuse vastavuskontrolli, sealhulgas:

- 1) kontrollima hoiu-laenuühistu ja selle juhtorganite liikmete ning nende tegevuse vastavust õigusaktidele, juhtimisorganite otsustele, sise-eeskirjadele, hoiu-laenuühistu sõlmitud lepingutele ja heale tavale;
- 2) teostama järelevalvet käesoleva seaduse kohaselt kehtestatud tegevuspõhimõtete ja sise-eeskirjade ning hoiu-laenuühistu kohustuste täitmisel esinevate puuduste kõrvaldamiseks võetud meetmete asjakohasuse ja tulemuslikkuse üle ning hindama neid regulaarselt;
- 3) nõustama hoiu-laenuühistu teenuste osutamise eest vastutavaid isikuid käesolevas seaduses sätestatud kohustuste täitmisega seotud küsimustes;

tulenevalt muudetud/täiendatud. Nimetatu ei puudutanud küll audiitori eritöö nõudeid, kuid määratles sisekontrolli vajalikkuse ja eristas sise- ja välisauditi ülesanded. Soovime sellele tähelepanu juhtida.

1.2 Kindlustunde astme määratlemine

Lisaks on eelnõust eemaldatud võrreldes 2023 eelnõuga § 41 lõikes 3 teine lause, mis käsitleb audiitori eritöö puhul viidet vandeaudiitori kutsetegevuse standarditele, mille alusel audiitor eritööd teostab. Juhime ka tähelepanu, et 2023 eelnõus viide standardile ISA 800 ei olnud õige. Mõistame, et tegemist on audiitorkontrolli valdkonda käsitleva spetsiifilise teemaga, mille kohta koostaja ei pruugi omada vajalikke teadmisi. Samas ei pea me õigeks nõuete selguse seisukohalt seaduses määratlemata jätmist - millal saab audiitor anda põhjendatud ja millal piiratud kindlustunnet. Kõigi audiitori eritöö ülesannete puhul ei ole võimalik põhjendatud kindlustunnet anda, seetõttu peab eelnõus audiitori eritöö puhul määratlema ka piiratud kindlustunde andmise võimaluse. Teeme ettepaneku audiitori antava kindlustunde määratlemise osas audiitori ülesanded koos üle vaadata, analüüsida ja leida sobiv lahendus.

Juhime tähelepanu ka sellele, et eelnõule on lisatud märkuste tabel, mis sisaldab koostaja vastuseid Audiitorkogule eelmises eelnõus märgitud audiitori eritöö objektide kohta. Samas on audiitori eritöö objekt muutunud, sh on lisandunud § 28² audiitori kontrolli objektina. Lisame, et ebaõige on märkuste tabelis koostaja seisukoht, et eelnõu kontekstis hindab ta vaid lisandunud nõudeid². Eritöö määratlemiseks tuleb üle vaadata kõik audiitori ülesanded. Ka kehtivas seaduses määratletud audiitori eritöö nõuded vajavad selgust, sh audiitori antava kindlustunde aste.

Oleme hea meelega nõus kohtuma ja aitama audiitori eritöö nõuete ja audiitori kindlustunde astme määratlemisel ja eritöö nõuete määratlemisel. Praeguse audiitori eritöö nõuete määratlemisega me nõustuda ei saa. Lisaks soovime koostajal veel kord üle vaadata meie poolt eelmiste eelnõude kohta esitatud ettepanekud, sh 03.11.2020, 13.10.2023, jt esitatud ettepanekud, mis sisaldavad meie ettepanekuid ja põhjalikke selgitusi audiitori eritöö täpsustamiseks. Lisame oma arvamusele ka näited varem esitatud ettepanekutest sisalduvatest selgitustest audiitori eritöö nõuete kohta.

1.3 Muud täiendavad tähelepanekud

Eelnõu § 28² ja § 28 lg 3 ja 4

Nimetatud nõuete osas selgitame, et audiitorid ei saa anda ja on keelatud anda kindlust ebamäärastele kriteeriumitele nagu näiteks "kas arvesse on võetud kõiki asjaolusid", täpsustamata asjaolude lõplikku loetelu. Vandeaudiitori kutsetegevuse standardid ei luba ja seega on keelatud kindlustundena väljendada audiitori subjektiivset arvamust, kas on arvesse võetud kõiki neid asjaolusid, mida vastutav osapool suudab välja mõelda.

Näeme, et võrreldes eelmise eelnõu versiooniga on eritöö täpsustamiseks astutud samme õiges suunas ja krediititoimik laenuanalüüsi dokumentatsiooni koostamiseks on sisustatud eelnõu §-s 28², ent kriitiliselt hinnates on õigusnormis vähemalt puudu mõistliku laenukoormuse

² Audiitorkogu ettepanek 2 ja koostaja vastus ettepanekule.

arvutamise alused ja mõistliku laenukoormuse suuruse määratlus. Ilma nimetatuteta ei saa audiitor anda kindlustunnet (ei piiratud ega põhjendatud). § 28 lõikes 3 on vajalik viidata “kõikide asjaolude” asemel sättele, mis need asjaolud sisustab, antud juhul näiteks täpsustades §-s 28² nõuete koosseisu.

§ 28² ei saa olla eraldiseisvaks kindlustandva audiitorkontrolli objektiks, vaid peab andma koos vajalike täiendustega raampõhimõtted ja kriteeriumid, mille suhtes §-s 28 lg-des 3 ja 4 nõudeid hinnatakse.

Eelnõu § 41 lg 5

„(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud eritöö tulemusi käsitlevas vandeaudiitori aruandes esitab audiitorettevõtja hoiu-laenuühistu juhatusele, nõukogule ja olemasolu korral 12 volinikele aruande, milles avaldab arvamust käesoleva paragrahvi lõikes 4 nimetatud nõuete järgimise kohta. Käesoleva paragrahvi lõikes 1 või 4 nimetatud nõuete rikkumise tuvastamise korral tuleb lisada viide käesolevast seadusest tulenevale nõudele, millele hoiu-laenuühistu tegevus ei vasta, ning selgitus, milles seisneb rikkumine.“

Lõige 1 sätestab HLÜ auditi kohustuse. Nimetatud lõigus jääb ebaselgeks teise lause sõnastuses koostaja viide lõikele 1, mille kohaselt peab audiitorettevõtja hoiu-laenuühistu raamatupidamise aastaaruande nõuete rikkumise tuvastamise korral lisama viite seadusest tulenevale nõudele, millele hoiu-laenuühistu tegevus ei vasta, ning selgituse, milles seisneb seadusest tuleneva nõude rikkumine.

Nimetatud lõike esimese lause kohaselt tuleb esitada aruanne lõikes 4 nimetatud eritöö kohta. Loogiliselt võttes peaks ka järgnev lause käsitlema eritöö nõudeid. Sellest tulenevalt tuleb teises lauses eemaldada viide lõikele 1.

Lisame, et raamatupidamise aastaaruande auditi läbiviimisel lähtub audiitorettevõtja vastavatest vandeaudiitori kutsetegevuse standardite nõuetest ja rahandusministeeriumi määrusega kehtestatud vandeaudiitori aruande vormidest. Eelnõu tekstist jääb aga mulje, et koostaja sooviks on kehtestada hoiu-laenuühistu raamatupidamise aruande auditi puhul audiitorettevõtjale lisaks nimetatutele veel täiendavaid nõudeid. Kui koostaja sooviks on ette näha, et audiitorettevõtja koostaks hoiu-laenuühistu poolt raamatupidamise aastaaruande ja raamatupidamise nõuete rikkumise puhul lisaks vandeaudiitori aruandele veel eraldi täpsustava aruande, lisades viited seadusest tulenevale, millele hoiu-laenuühistu tegevus ei vasta, ning selgituse, milles seisneb seadusest tuleneva nõude rikkumine, oleks tegemist lisaks auditi läbiviimisele täiendava eritööga. Eeldame siiski, et viide lõikele 1 on siinkohal ekslik ja tuleks lausest välja jätta.

Eelnõu § 41 lg 6

„(6) Valdkonna eest vastutav minister võib kehtestada määrusega täpsemad tingimused käesoleva seaduse § 27, § 27¹ lõikes 4 ning § 28 lõigetes 2–4 ja 6–11 sätestatud nõuete kontrollimiseks audiitori poolt.“

Ilmselt on koostaja mõte kehtestada delegatsiooninorm, jättes võimaluse täpsustada vajadusel audiitori eritöö nõuete sisu. Oleme ühes oma eelmises arvamuses eelnevate eelnõude kohta selgitanud, et eritöö tingimused peavad olema selged enne audiitori eritöö alustamist. Seetõttu tuleb eelnõule lisada vastavad määruse kavandid.

Kokkuvõtteks

Kordame, et praeguste audiitori eritöö nõuete määratlemisega eelnõus me nõustuda ei saa. Pakume veel kord oma abi audiitori eritöö selgemate nõuete määratlemiseks ja jääme ootama koostaja ettepanekuid mõlemale poolele sobiva kohtumisaja suhtes.

Tehnilise märkusena lisame, et eelnõu kohaselt peaks audiitor kontrollima ka § 28 lg 11 nõuete täitmist, samas sellist lõiget eelnõus ei sisaldu. Küll aga sisaldus 2020 aasta septembrikuu eelnõus.

Lisa 1 Näited varem esitatud ettepanekutest sisalduvatest selgitustest audiitori eritöö kohta

Jääme ootama Teie tagasisidet.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Märt-Martin Arengu
Audiitorkogu president